

Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce

Ústav sociální práce Univerzity Hradec Králové

Autor(ka) závěrečné práce: Bc. Monika Wohnerová

Název závěrečné práce: Proces deinstitucionalizace sociálních služeb pro seniory na Královéhradecku

---

Hodnocení formulace hlavního cíle práce:

C

Odůvodnění:

Cíl práce je blíže vymezen jak v Úvodu (str. 12), tak pak také v Praktické části (str. 53). Tyto cíle jsou shodné. Oproti zadání diplomové práce nalezneme ovšem některé rozdíly. Zadání obsahovalo například informaci, že: „...se bude práce zaměřovat také na identifikaci aktérů tohoto procesu...“, což diplomová práce neobsahuje. Tento fakt mohl mít vliv i na zvolení skupiny dotazovaných (komunikačních partnerů) pro praktickou část.

Zásadní při hodnocení cílů práce a její zpracování pro mne bylo i nezapojení seniorů, tedy cílové skupiny sociálních služeb, o nichž se píše, do samotného výzkumu. Senioři jsou jedním z hlavních aktérů deinstitucionalizace sociálních služeb.

Hodnocení struktury práce:

B

Odůvodnění:

Práce je logicky uspořádána. Vedle základního rozdělení na teoretickou a praktickou část je srozumitelně rozdělena teoretická část na jednotlivá témata, která se postupně zužují a přibližují směrem k cíli práce. Doporučila bych přesun podkapitoly 1.1.3 Totální instituce do kapitoly 2 Deinstitucionalizace sociálních služeb. Nejedná se totiž o prostý popis služeb a jejich současného stavu, ale o náhled na jednu formu služby (pobytovou) jako problém, který má deinstitucionalizace řešit. Stejně tak vymezení toho, co je v práci chápáno pod komunitní službou bych místo podkapitoly 1.2.1 Péče o seniory zařadila opět pod kapitolu 2 Deinstitucionalizace sociálních služeb (nejlépe podkapitoly 2.1.2 Zásady a principy komunitní péče). Informace, že za komunitní služby budou v diplomové práci označovány pouze terénní a ambulantní služby je pro tuto práci klíčová a její uvedení v podkapitole Péče o seniory není dostačující. Chybí zejména v kapitole 4 Výzkumné šetření a v kapitole 2 Deinstitucionalizace sociálních služeb.

Praktická část je přehledně rozdělena. Jediná výtka ke struktuře je výše.

Hodnocení teoretické části práce:

C

Odůvodnění:

V teoretické části chybí informace o možnosti využít asistenta sociální péče (mj. § 83 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách), která je součástí péče o seniory (v práci popisováno v kapitole 1.2.1).

Chybně je uveden druh sociální služby (str. 25) „sociálně aktivizační služby pro seniory“ – správně má být „sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením“.

V 1.3 Strhnutí kapitoly je uveden závěr „Senioři většinou chtějí zůstat ve svých domovech...“, což se ovšem neopírá o informace uvedené v předchozích kapitolách.

V práci chybí jednoznačný závěr toho, co je pro diplomovou práci určující při vymezení sociálních služeb ústavního a komunitního charakteru. Autorka využívá informace z různých zdrojů, které pak ovšem kriticky nezhodnotí a neshrne do jednoznačného závěru. Jediné, kde je možné nalézt pojetí komunitních služeb, které bude pro výzkum určující, je podkapitola 1.2.1 Péče o seniory. Očekávala bych ovšem i jednoznačné učení služeb ústavních. Z logiky věci vyplývá, že se jedná o všechna pobytová zařízení sociálních služeb, která senioři využívají, toto v práci ovšem není jednoznačně uvedeno a může to vést čtenáře k milným závěrům. Pak by mohly být jasnější i pojmy deinstitucionalizace i humanizace v práci používané. V části 2.5 Podpora deinstitucionalizace autorka píše: „Deinstitucionalizace, která se týká zejména humanizace pobytových sociálních služeb...“. Pokud se ovšem jedná o deinstitucionalizaci, pak není možné říci, že její podstata tkví k humanizaci pobytových sociálních služeb – buď se, dle autorčiny definice komunitních služeb, při deinstitucionalizaci jedná zejména o podporu terénních či ambulantních služeb, nebo (například dle přístupu MPSV) o podporu změny přístupu k lidem s postižením, jejich uschopňováním, podporou při rozhodování atd. Tyto nejasnosti vyplývají, jak už jsem uvedla z velkého množství různých přístupů, které autorka nedostatečně shrnula a nevymezila tak jasně pojmy pro další práci s textem.

V druhém odstavci na straně 38 je uvedeno: „...důležité však je, aby vzájemně (MPSV, kraje, obce, a poskytovatelé – pozn. oponentky) spolupracovali, čemuž by alespoň částečně měly přispět Standardy kvality a zákon o sociálních službách.“ Z dalšího ani předešlého textu ovšem není zřejmé, jak mohou standardy pomoci spolupráci zmíněných aktérů.

Témata teoretické části byla jinak velmi vhodně vybrána a dobře na sebe navazují. Uváděny jsou také různé odborné názory na daná témata.

Hodnocení metodické části práce:

C

Odůvodnění:

Autorka popisuje metodologii výzkumného šetření a volbu jednotlivých nástrojů. Velmi dobře je rozebrán hlavní cíl práce na výzkumné a tazatelské otázky. Výběr respondentů není dostatečně odůvodněn, i když oceňuji, že jsou zastoupeni různí aktéři, včetně poskytovatelů různých sociálních

služeb (pobytových, terénních i ambulantních), které spadají do sociálních služeb ústavního i komunitního charakteru. Za hlavní nedostatek výzkumu ovšem považují, že nebyli dotazováni také ti, kterých se téma diplomové práce týká – senioři. A to zejména s ohledem na popis otázky, která je v úvodním odstavci kapitoly 4 Výzkumné šetření: „A právě z teoretické části vyplynula otázka, zda je tento proces zainteresovanými osobami opravdu souhlasně přijímán či nikoliv, jestli jeho podpora vskutku vychází z přání seniorů setrvat v domácím prostředí a tlaku demografického stárnutí populace nebo jaké jsou jeho nedostatky ve skutečnosti.“

Hodnocení zpracování výsledků výzkumu:

B

Odůvodnění:

Výpovědi komunikačních partnerů byly velmi dobře interpretovány a odrážejí i zkušenosti z praxe deinstitutionalizace služeb pro osoby se zdravotním postižením. Někdy jsou zbytečně dlouhé. Autorka vyvažuje v textu názory různých aktérů v této oblasti, nestraní žádnému z komunikačních partnerů (pokud to lze posoudit z uváděných informací v práci samotné – celkové přepisy rozhovorů nebyly k dispozici).

Upozorňuji na možnou chybu na straně 62, kdy je pod citací jednoho z komunikačních partnerů uvedeno, že se jednalo o respondenta R_F. Z výpovědi ovšem vyplývá, že je to pracovník z terénních služeb, tedy předpokládám, že by se mělo jednat spíše o R_G.

Hodnocení naplnění cílů a zpracování závěrů práce:

B

Odůvodnění:

V podkapitole 4.8 Zodpovězení hlavní výzkumné otázky a doporučení do praxe jsou shrnuty názory komunikačních partnerů, významné bariéry procesu transformace či života seniorů v jejich přirozeném prostředí. Podkapitola zahrnuje i další informace – již realizované či připravované kroky nebo návrhy na řešení. Tato doporučení vhodně vystihují potřebu změny systému sociálních služeb pro seniory i komunitního plánování.

Hodnocení formální stránky práce:

C

Odůvodnění:

V práci se nachází několik gramatických chyb či přepisů (např. chybí čárka na straně 15 „Ministerstvo školství mládeže s tělovýchovy“, nesoulad přívlastku s podmětem na str. 18 „veřejní instituce“) a také není jednotně uchopeno psaní tečky u odkazů na literaturu v závorkách, které jsou přímo v textu (tečky jsou psány někdy před závorkou a někdy za ní).

Nejsou vhodně nastaveny a jednotně používány zkratky (např. zkracování názvu „Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti“ na „Koncepce podpory transformace...“ na straně 28 nebo na „Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb...“ na str. 39 aj.).

Některé věty či jejich části nejsou dokončené (např. chybějící slovo str. 27 – „růst lidí“ místo „růst počtu lidí“).

V podkapitole 4.1 Cíl výzkumu je chybně uvedeno, že: „Hlavní výzkumnou otázku jsem rozdělila do čtyř dílčích výzkumných otázek...“. Dále jsou uváděny pouze 3 výzkumné otázky.

Některá slovní spojení nejsou využívána vždy správně a mohou být zavádějící (např. str. 78 „závislé osoby“ – chápáno jako „osoby závislé na péči“ nikoliv „osoby závislé na návykových látkách“ pro které se běžně pojem „závislé osoby“ používá).

Hodnocení přínosu práce pro praxi sociální práce či sociální politiky:

A

Odůvodnění:

Zejména výzkumná část přináší řadu informací přímo z terénu, se kterými je možné pracovat na různých úrovních. Otevřené výpovědi pracovníků poskytovatelů i dalších aktérů ukazují jejich vnímání a obavy z procesu deinstitucionalizace i současného stavu v komunitním plánování. Dávají podněty k zamyšlení a změně v obou procesech na různých úrovních (u poskytovatelů, obcí, krajů i MPSV).

Další připomínky:

Bez připomínek.

Otázky k obhajobě:

Jak autorka chápe pojem „komunitní služby“ a „ústavní služby“?

Jak mohou standardy kvality a zákon o sociálních službách přispět ke vzájemné spolupráci MPSV, krajů, obcí a poskytovatelů sociálních služeb?

Patří výpověď na straně 62 respondentovi R_F? Pokud ano, jakou má zkušenost s terénními službami?

Celkové zhodnocení práce:

B

Odůvodnění:

Teoretická část obsahuje v zásadě vhodně strukturované informace, které jsou podstatné pro vysvětlení procesu deinstitucionalizace sociálních služeb pro seniory i pro komunitní plánování, respektive střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb. Doporučila bych pouze přesunout informace o totálních institucích do části o deinstitucionalizaci. V této části mi také chybí jasné definování sociálních služeb komunitního a ústavního charakteru (aby bylo zřejmé, co a proč se má deinstitucionalizovat), ze kterého by vycházelo další zpracování práce, zejména výzkumného šetření.

Praktická část je také vhodně strukturována. Vhodné by bylo doplnění respondentů o samotné seniory, kteří žijí doma či v pobytové sociální službě. Také výběr komunikačních partnerů není zcela podložen jasnými kritérii. Vhodně jsou ovšem zastoupeni různí aktéři v oblasti sociálních služeb.

Na celé práci oceňuji nejvíce zpracování závěrů a doporučení pro aktéry procesu deinstitucionalizace i komunitního plánování na různých úrovních.

V Praze dne 15. 4. 2016

Mgr. Ivana Příhonská

podpis oponenta